

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора

БАТЧЕНКО ЛЮДМИЛИ ВІКТОРІВНИ

на дисертаційну роботу НАГІРНОЇ МАР'ЯНИ ЯРОСЛАВІВНИ

**«Етіологічна діагностика експортно-імпоротної діяльності підприємств»,
представлену на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук
за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)**

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК З НАУКОВИМИ ПРОГРАМАМИ, ПЛАНАМИ, ТЕМАМИ

Високодинамічні та нестабільні умови функціонування підприємств машинобудування характеризуються швидким розвитком зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) як необхідної передумови розширення збутових можливостей та пошуку доступу до обмежених ресурсів. Ключовими різновидами ЗЕД підприємства на сучасному етапі є експортна та імпортна діяльність, що активізує розвиток науково-технічного прогресу, сприяє покращенню якісних параметрів продукції та налагодженню міжнародних відносин тощо. Важливо зазначити, що для забезпечення ефективної експортно-імпоротної діяльності підприємствам потрібно оперативно реагувати на зміну ринкових умов, потреб споживачів, дій конкурентів, для чого виникає потреба у прогнозуванні майбутніх параметрів та умов здійснення експортно-імпоротної діяльності. Варто зауважити, що саме етіологічна діагностика експортно-імпоротної діяльності підприємств спрямована на першочергове визначення основних факторів, що впливають або можуть впливати на діяльність суб'єкта господарювання, з наступним ідентифікуванням та прогнозуванням спричинених їх дією наслідків. Саме тому виникає необхідність у розробленні теоретичних та прикладних засад здійснення етіологічної діагностики експортно-імпоротної діяльності підприємств. Зважаючи на вищевикладене, актуальність тематики дисертаційної роботи Нагірної М.Я. є науково та практично обґрунтованою.

Тема дисертації повною мірою відповідає науковому напрямку кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності Національного університету

«Львівська політехніка» «Проблеми управління зовнішньоекономічною та митною діяльністю підприємств» (номер державної реєстрації 0113U001363).

Матеріали виконаного дослідження використані при розробленні держбюджетної теми Національного університету «Львівська політехніка» «Методологія та інструментарій процесійно-структурованого менеджменту» (номер державної реєстрації 0111U001215), в межах якої автором типологізовано фактори впливу на експортну та імпорتنу діяльність підприємств, запропоновано тлумачення поняття «етіологічна діагностика» та наведено специфічні характеристики етіологічної діагностики діяльності підприємства (Розділ 3 «Розроблення інструментарію процесійно-структурованого менеджменту», підрозділ 3.3. «Розроблення інструментів оптимізування управлінських рішень на засадах формалізації методів процесійно-структурованого менеджменту») (акт впровадження від 19.11.2015 р.).

СТУПІНЬ ОБҐРУНТОВАНOSTІ ТА ДОСТОВІРНOSTІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ, ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Аналізування змістового наповнення дисертації, автореферату та публікацій дисертанта свідчить, що наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в дисертаційній роботі, характеризуються належним рівнем достовірності та обґрунтованості. Підтвердженням цього є глибоке аналізування вітчизняних і зарубіжних наукових праць за проблемами економічної діагностики та зовнішньоекономічної діяльності; використання широкої низки методів дослідження; якісний добір та аналізування значного масиву статистичних даних Державної служби статистики України й матеріалів спеціалізованих періодичних видань про стан і розвиток машинобудівних підприємств, а також звітності досліджуваних машинобудівних підприємств України; структурне та логічне відображення результатів анкетування керівників підприємств та персоналу підрозділів зовнішньоекономічного спрямування машинобудівних підприємств, що здійснюють експортно-імпорتنу діяльність; змістовне аналізування нормативно-правових актів у сфері експортно-імпоротної діяльності; логічні та обґрунтовані результати авторських досліджень; успішна апробація теоретико-прикладних розробок на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також

ефективне впровадження у діяльність вітчизняних підприємств машинобудування.

СТРУКТУРА ТА ЗМІСТ ОСНОВНИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Дисертаційна робота Нагірної Мар'яни Ярославівни за структурою складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел зі 187 найменувань та 10 додатків. Загальний обсяг дисертації складає 237 сторінок, з них основний текст роботи викладено на 182 сторінках. За змістом, структурою та оформленням дисертація повністю відповідає вимогам МОН України.

У першому розділі «Теоретико-методологічні основи здійснення етіологічної діагностики експортно-імпоротної діяльності машинобудівних підприємств» автором розглянуто погляди науковців на трактування понять «економічна діагностика» та «етіологічна діагностика», а також на класифікації діагностичних систем, уточнено сутність поняття «етіологічна діагностика діяльності підприємства» та систематизовано різновиди етіологічної діагностики експортно-імпоротної діяльності підприємств, а також виокремлено ключові особливості етіологічної діагностики та властивості її системи (с. 12-26); проаналізовано законодавчі та нормативно-правові акти у сфері зовнішньоекономічної діяльності, досліджено позиції вчених стосовно змістового наповнення понять «експортна діяльність» та «імпортна діяльність» та на їх основі узагальнено сутність цих понять, систематизовано і доповнено класифікацію факторів впливу на експортно-імпорتنу діяльність підприємств, а також сформовано комплексну типологію різновидів імпоротної (експортної) діяльності (с. 26-41); розвинуто та охарактеризовано концептуальні засади етіологічної діагностики експортно-імпоротної діяльності підприємств, сформовано структурно-логічну модель вибору типу діагностичної системи за параметром цільового спрямування (с. 41-54).

В межах другого розділу «Аналізування стану діагностики експортно-імпоротної діяльності машинобудівних підприємств» охарактеризовано інструментарій етіологічної діагностики експортно-імпоротної діяльності підприємств (с. 58-74); досліджено загальні показники діяльності машинобудівних підприємств та здійснено аналізування стану та параметрів їх експортно-імпоротної діяльності (с. 75-101); охарактеризовано досвід

використання етіологічної діагностики в експортно-імпортній сфері (с. 101-120).

У третьому розділі «Розвиток етіологічної діагностики експортно-імпортної діяльності машинобудівних підприємств» удосконалено технологію етіологічної діагностики експортно-імпортної діяльності машинобудівних підприємств та розкрито зміст її етапів, розроблено модель поліпараметричного вибору методів етіологічної діагностики експортно-імпортної діяльності машинобудівних підприємств (с. 123-137); удосконалено метод комплексної етіологічної діагностики експортно-імпортної діяльності підприємств (с. 137-153); охарактеризовано прикладне використання методу комплексної етіологічної діагностики експортно-імпортної діяльності на машинобудівних підприємствах (с. 153-176).

Ознайомлення з науковими положеннями, висновками і пропозиціями дисертаційної роботи дає змогу стверджувати, що вона відповідає сучасним особливостям, проблемам, завданням і тенденціям наукових досліджень в економічній сфері. Таким чином, можна зробити висновок про те, що дисертація є завершеною науково-дослідною роботою із логічно пов'язаною, цілісною композицією і науковим стилістичним наповненням та авторською манерою викладення матеріалу.

НАУКОВА НОВИЗНА РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Серед положень дисертації, які містять наукову новизну, слід відзначити такі:

1. Вперше розроблено модель поліпараметричного вибору методів етіологічної діагностики, що дає змогу на основі врахування низки параметрів добору виокремити об'єктивні та ситуаційно-доцільні методи здійснення етіологічної діагностики експортно-імпортної діяльності машинобудівних підприємств з урахуванням запропонованої послідовності етапів їхнього добору (с. 128-130), (результат підтверджено публікаціями № 6, 8, 9, 20 (див. автореферат)).

2. Удосконалено технологію здійснення етіологічної діагностики експортно-імпортної діяльності машинобудівних підприємств, що характеризується врахуванням особливостей факторного спрямування етіологічної діагностики та передбачає властиві їй етапи (с. 125-137), (результат підтверджено публікаціями № 9, 16, 17 (див. автореферат)).

3. Дисертантом удосконалено метод комплексної етіологічної діагностики експортно-імпоротної діяльності машинобудівних підприємств, що відрізняється від наявних дослідженням середовища здійснення експортно-імпоротної діяльності підприємства з метою ідентифікування пріоритетних факторів впливу на рівень ефективності такої діяльності, визначенням оптимального набору індикаторів кількісного відображення кожного деталізованого фактора впливу, вибором пріоритетних індикаторів відображення факторів зовнішнього та внутрішнього впливу на результуючий показник експортно-імпоротної діяльності та їх обчислення, побудовою моделі впливу обраних індикаторів на результуючий показник здійснення експортно-імпоротної діяльності з використанням кореляційно-регресійного аналізу, отриманням результатів дослідження та формуванням висновків (с. 149-153), (результат підтверджено публікаціями № 3, 5, 8 (див. автореферат)).

4. Набули подальшого розвитку концептуальні засади етіологічного діагностування експортно-імпоротної діяльності підприємств, що, на відміну від наявних, ґрунтуються на побудові діагностичної системи, що охоплює притаманні їй складові елементи, які формуються в межах функціонального навантаження етіологічної діагностики експортно-імпоротної діяльності підприємств (с. 45-52), (результат підтверджено публікаціями № 1, 3, 7, 10, 13, 14, 15, 18, 19 (див. автореферат)).

5. Доповнена класифікація факторів впливу на експортно-імпортої діяльність підприємств, що відрізняється від наявних запропонованими класифікаційними ознаками (за ступенем спонукання до експортної (імпоротної) діяльності, за рівнем конструктивності, за рівнем комплексності об'єкта впливу) (с. 34-38), (результат підтверджено публікаціями № 2, 4, 11, 12 (див. автореферат)).

ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ОДЕРЖАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретико-прикладні положення результатів дисертаційної роботи Нагірної Мар'яни Ярославівни використані у практичній діяльності СП ТОВ «Сферос – Електрон» (довідка № 095/143/01 від 31.07.2015 р.), ПАТ «НВО «Термоприлад» ім. В. Лаха» (довідка № 451/101 від 22.09.2015 р.) та ПАТ «Іскра» (довідка № 78/08 від 03.11.2015 р.), що підтверджує результативність розробок дисертанта.

Окремі матеріали дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Національного університету «Львівська політехніка» та застосовуються під час викладання дисциплін: «Оподаткування та митне обслуговування міжнародної економічної діяльності» (для студентів спеціальності 8.03050301 «Міжнародна економіка») та «Діагностика та експертиза в митній діяльності» (для студентів спеціальності 8.03060104 «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності») (довідка № 67-01-2112 від 26.11.2015 р.).

ПОВНОТА ВІДОБРАЖЕННЯ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ ДИСЕРТАЦІЙНОЇ РОБОТИ В ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЯХ

Теоретико-прикладні положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи, що містять визначені елементи наукової новизни, повною мірою знайшли відображення у 20 публікаціях автора, серед яких – 1 монографія, 7 статей у наукових фахових виданнях України (з них 2 статті у виданнях, що включені до міжнародних наукометричних баз даних), 1 стаття у науковому періодичному виданні іноземної держави та 11 тез доповідей.

Кількість, обсяг і якість друкованих праць надають їх авторові М.Я. Нагірній право публічного захисту дисертаційної роботи.

Наукові положення, рекомендації та висновки, які сформульовані автором в дисертаційній роботі є достовірними, що підтверджується великим обсягом статистичного матеріалу, детальним та комплексним опрацюванням наукових джерел, належним систематизуванням та узагальненням, що підтверджує ґрунтовне дослідження автором задекларованої проблеми.

ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЇ ВСТАНОВЛЕНИМ ВИМОГАМ

Дисертація Нагірної М.Я. є завершеною науково-дослідною роботою, що виконана самостійно автором на високому науково-теоретичному рівні. Дисертація написана українською мовою та оформлена відповідно до положень, норм і правил МОН України.

Автореферат за структурою і технічним оформленням відповідає визначеним МОН України стандартам. В авторефераті відображено ключові результати дисертаційної роботи та основні наукові здобутки автора. Зміст автореферату є ідентичним змісту основних положень дисертаційної роботи.

ДИСКУСІЙНІ ПОЛОЖЕННЯ ТА ЗАУВАЖЕННЯ ДО ДИСЕРТАЦІЇ

Щодо зауважень та положень дискусійного характеру, то можна виокремити такі:

1. У сформованій автором комплексній типології різновидів імпортової (експортної) діяльності (рис. 1.2, с. 39) за ознакою масштабності виокремлено імпорт (експорт) невеликих партій товару та великих партій товару. Доцільно було б конкретизувати критерії віднесення партій товару до цих різновидів.

2. На с. 47 (табл. 1.1) дисертантом систематизовано та охарактеризовано функції етіологічної діагностики експортно-імпортової діяльності підприємства, в межах яких виокремлено стимулювальну функцію. Варто було б обґрунтувати механізм стимулювання на підприємстві позитивних процесів та перетворень під впливом етіологічної діагностики.

3. У Розділі 1 дисертаційної роботи доцільно було б охарактеризувати ключові відмінності етіологічної та симптоматичної діагностики, що дало б змогу сформулювати більш комплексне уявлення про особливості етіологічної діагностики.

4. У підр. 2.1 до інструментів етіологічної діагностики зараховано методи, методики, економічні індикатори, критерії, програмно-технічне забезпечення. Проте, ретельно розглянуті та проаналізовані не всі вказані елементи, зокрема недостатньо розглянуті можливі методики здійснення етіологічної діагностики та програмно-технічне забезпечення цього процесу.

5. На с. 72 (рис. 2.2) автором систематизовано економічні індикатори для етіологічної діагностики експортно-імпортової діяльності підприємств. При цьому не достатньо зрозуміле цільове призначення класифікації економічних індикаторів за часом впровадження на підприємстві та їх поділ на раніше використовувані та нововведені.

6. На с. 131 дисертації в моделі визначення факторів, що впливають на експортно-імпортової діяльність підприємства (рис. 3.3) наведено основні та другорядні фактори. Варто було б вказати критерії віднесення факторів до цих категорій.

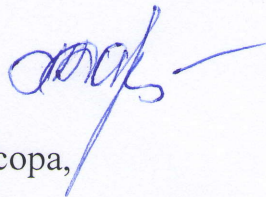
Зазначені у відгуку зауваження і рекомендації не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, яка є завершеним, логічно побудованим дослідженням, що має наукове і практичне значення, а отримані результати достатньою мірою обґрунтовані та достовірні.

ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК ПРО ДИСЕРТАЦІЙНУ РОБОТУ

Дисертація Нагірної М.Я. «Етіологічна діагностика експортно-імпоротної діяльності підприємств» виконана на високому науково-теоретичному рівні, а одержані автором в процесі дослідження результати характеризуються науковою новизною та мають теоретичну і практичну цінність. У дисертаційній роботі запропоновано вирішення наукового завдання щодо розроблення теоретичних та прикладних засад здійснення етіологічної діагностики експортно-імпоротної діяльності підприємств. Дисертація є завершеною науково-дослідною роботою та відповідає вимогам МОН України, які висуваються до робіт на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук, зокрема, пп. 9, 11, 12 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України №567 від 24 липня 2013 р. Усе вищевикладене дає можливість стверджувати, що автор дисертаційної роботи Нагірна Мар'яна Ярославівна заслуговує присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

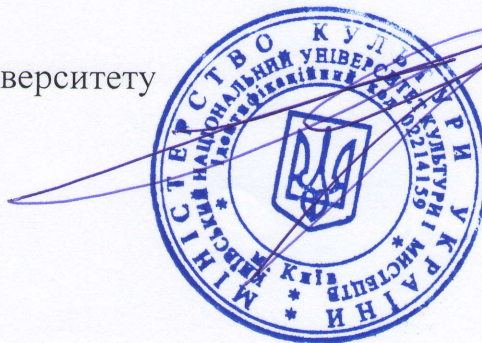
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економіки і менеджменту
Київського національного університету
культури і мистецтв
Міністерства культури України

Л. В. Батченко

Підпис доктора економічних наук, професора,
кафедри економіки і менеджменту
Київського національного університету культури і мистецтв затверджую

В.о.ректора
Київського національного університету
культури і мистецтв

І.С.Бондар